

เจตคติของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราชต่อการฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่

บงกช ธุระธรรม ปร.ด. (กายวิภาคศาสตร์และชีววิทยาโครงสร้าง)^{1*}

เบญจมาศ ประทุมไทย ปร.ด. (กายวิภาคศาสตร์และชีววิทยาโครงสร้าง)¹

อิรวีสต์ พุ่มอยู่ วทม. (กายวิภาคศาสตร์)¹

¹ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

* ผู้ติดต่อ, อีเมล: bongkochei@gmail.com

Vajira Med J. 2019; 63(1) : 21-30

<http://dx.doi.org/10.14456/vmj.2019.2>

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: ในปัจจุบันนี้โรงเรียนแพทย์มีการนำเทคนิคการสอนฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนร่วมในการสอน และคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาลก็มีการวางแผนที่จะนำการสอนรูปแบบนี้มาใช้ในการเรียนการสอนด้วย ดังนั้นการเก็บข้อมูลการตอบสนองและการตอบรับจากนักศึกษาแพทย์จึงมีความสำคัญต่อการวางแผนในการจัดรูปแบบการเรียนการสอนลักษณะนี้ จุดประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราชต่อการฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย: ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่1-3 ทั้งสิ้น 195 คน โดยแบบสอบถามจะเน้นไปในด้านความกังวล ความรู้สึก ปฏิกริยาตอบสนอง ปฏิกริยาต่อความเครียด และรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย: ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างชั้นปีของนักศึกษาแพทย์ โดยที่นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 มีความกลัวและกังวลใจต่อการฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่มากกว่านักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 2 และ 3 และยังพบความแตกต่างระหว่างเพศของนักศึกษา โดยที่นักศึกษาเพศหญิงมีความกังวลในการฟ้าที่อวัยวะสืบพันธุ์มากกว่าเพศชาย ปฏิกริยาการตอบสนองต่อการฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่มากที่สุดคือ อาการเวียนศีรษะ ร้อยละ 18.82 และการจดจำภาพอาจารย์ใหญ่ ร้อยละ 12.16% นักศึกษาใช้วิธีการปรับทัศนคติในแง่บวกในการปรับตัวเมื่อเผชิญกับความเครียดในการฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.07 และรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ พบว่าการฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่ (4.34 ± 0.79) มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่าตำรา (4.04 ± 0.89) และร่างอาจารย์ใหญ่ถาวร (3.98 ± 0.85) ($p < 0.001$)

สรุป: จากการศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ว่าการฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่มัคงเป็นที่นิยมในนักศึกษาแพทย์ อย่างไรก็ตามการเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจของนักศึกษาแพทย์ก่อนการเรียนฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่มัคงเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและเจตคติในทางที่ดีต่อการเรียนฟ้าร่างอาจารย์ใหญ่

Attitudes of Medical Students from the Faculty of Medicine, Vajira Hospital, Navamindrathiraj University, Toward Cadaveric Dissection

Bongkoch Turathum Ph.D. (Anatomy and Structural Biology)^{1*}

Benjamart Pratoomthai PhD (Anatomy and Structural Biology)

Thirawass Phumyoo MSc (Anatomy)¹

¹ Department of Basic Medical Sciences, Faculty of Medicine, Vajira Hospital, Navamindrathiraj University, Samsen road, Bangkok 10400, Thailand

* Corresponding author, e-mail address: bongkochei@gmail.com

Vajira Med J. 2019; 63(1) : 21-30

<http://dx.doi.org/10.14456/vmj.2019.2>

Abstract

Objective The objective of the current study is to assess the attitudes of first-, second- and third-year medical students in preclinical years at Navamindrathiraj University toward embalmed cadaveric dissection. In response to the recent increase in adoption of the virtual 3D cadaver technique for interactive anatomy education, the university plans to adopt this practice for future teaching using own staff. Thus, it is necessary to collect feedbacks from current medical students to make an informed decision for an effective curriculum review.

Method A questionnaire instrument was used to collect data from 195 students across the three years toward embalmed cadaveric dissection. The question focused on students' reactions, concerns, coping strategies as well as their response to teaching methods.

Result There were significant differences ($P < 0.05$) among different academic year of medical students. For the first year students, scared and anxiety were found to be significantly higher than those of the second- and third-year students. Further, differences were pronounced between male and female students. Female students demonstrated that more concerns about genitalia than male students ($p < 0.05$). The most frequent reactions among students to dissection were those of dizziness 18.82% and recurring images of cadavers 12.16%. The most frequent method of coping with stress was through rationalization 27.07%. In term of responses to current teaching methods, the overall rating of dissection (4.34 ± 0.79) was found to be significantly higher than through the use of textbooks (4.04 ± 0.89) and prosection (3.98 ± 0.85) ($p < 0.001$).

Conclusion While results of the study indicate that active dissection remains a popular activity among medical students, they nevertheless require psychological preparation prior to such engagement.

Keywords: Cadaver, Dissection, Medical students, Attitude

บทนำ

ในปัจจุบันหลายโรงเรียนแพทย์ทั่วโลกได้เปลี่ยนการเรียนการสอนจากการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่มาเป็นการใช้ร่างอาจารย์ใหญ่ถาวรร่วมกับสื่อการเรียนการสอนจากคอมพิวเตอร์¹ ซึ่งร่างอาจารย์ใหญ่ถาวร คือ ร่างอาจารย์ใหญ่ที่มีการชำแหละไว้แล้ว โดยนักศึกษาไม่จำเป็นต้องลงมือปฏิบัติเอง และสามารถนำมาใช้ศึกษาได้เป็นเวลาหลายปี

ในปี 1997, Marwan และคณะ² ศึกษาเจตคติและปฏิกิริยาต่อห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ของนักศึกษาแพทย์อาหรับชั้นปรีคลินิกปีที่ 3 และปีที่ 4 และนักศึกษาแพทย์ชั้นคลินิก ชั้นปีที่ 5 และปีที่ 6 ที่ Sultan Qaboos University ประเทศโอมาน เปรียบเทียบกับนักศึกษาแพทย์ฝั่งโลกตะวันตก แบบสอบถามประกอบไปด้วยระดับความกลัวห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ ปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นต่อห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ ความกังวลใจและระดับความกังวลใจต่อการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ และรูปแบบการปรับตัวเมื่อเผชิญกับความเครียด จากการศึกษาพบว่าปฏิกิริยาที่ตอบสนองต่อห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์มากที่สุดคือ ภาพติดตาและความอยากอาหารลดลง ความกังวลใจต่อห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์คือ กลิ่นฟอร์มาลีนและการติดเชื้อ เมื่อต้องเผชิญกับความเครียดระหว่างการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่นักศึกษาจะใช้วิธีสร้างความเคยชินกับร่างอาจารย์ใหญ่เพื่อปรับตัวมากที่สุด เพศมีผลต่อเจตคติต่อห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ โดยที่เพศหญิงจะมีระดับความกลัวที่มากกว่าและมีปฏิกิริยาการตอบสนองต่อห้องปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ที่รุนแรงกว่าเพศชาย จากการศึกษาี้สรุปผลได้ว่า นักศึกษาแพทย์ต้องการการเตรียมตัวและความช่วยเหลือทางด้านจิตใจก่อนการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่

ในปี 2003 J. Snelling³ ศึกษาในนักศึกษาแพทย์และนักศึกษาทันตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ที่ Guy's, King's, St. Thomas's medical school ประเทศอังกฤษที่ยังคงเรียนด้วยวิธีการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ โดยแจกแบบสอบถามให้นักศึกษา 3 ครั้ง ก่อนเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ ขณะเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ไป 1 สัปดาห์ และหลังเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ 12 สัปดาห์ โดย

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้แบ่งเป็น 3 หัวข้อ; 1 เพศ และเชื้อชาติส่งผลต่อเจตคติต่อการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ 2) ศึกษาเจตคติของนักศึกษาแพทย์และนักศึกษาทันตแพทย์ต่อการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ และ 3) ศึกษารูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ แบบสอบถามประกอบไปด้วย ความกังวลใจและความรู้สึกต่อการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ รูปแบบการเรียนการสอน และการปรับตัวต่อความเครียด พบว่า นักศึกษาแพทย์และนักศึกษาทันตแพทย์หลังจากเข้าเรียนด้วยวิธีการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่แล้วความกังวลใจลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อต้องเผชิญกับความเครียดระหว่างการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่นักศึกษาจะใช้วิธีเพิ่มความสนใจในการเรียน โดยการอ่านบททวนและตั้งใจในการเรียนเพิ่มขึ้นเพื่อปรับตัวมากที่สุด และนักศึกษาเห็นว่าการสอนพิเศษและตำรามีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์มากที่สุด

Kevin และคณะ (2009)⁴ และ Jagua และคณะ (2011)⁵ พบว่า นักศึกษาแพทย์ไอริชและโคลอมเบียมีเจตคติในทางบวกต่อการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ โดยที่ Jagua และคณะ ศึกษาเจตคติของนักเรียนแพทย์โคลอมเบียต่อการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ โดยแบ่งการศึกษาตามภาคการศึกษาที่ 2 (ซึ่งยังไม่ได้เรียนรายวิชากายวิภาคศาสตร์) ภาคการศึกษาที่ 3 (กำลังเรียนรายวิชากายวิภาคศาสตร์) ภาคการศึกษาที่ 6 (เริ่มขึ้นการศึกษาระดับคลินิก) และภาคการศึกษาที่ 10 (จบการศึกษาระดับคลินิก) จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่มีความรู้สึกต่อการเรียนการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ คือ ความอยากรู้อยากเห็น ปฏิกิริยาที่ตอบสนองต่อการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ในเพศหญิงคือ วิงเวียนศีรษะและเป็นลม อีกทั้งนักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่มีความกังวลใจในการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่เกี่ยวกับกลิ่นของฟอร์มาลีนและการมองใบหน้าอาจารย์ใหญ่ เมื่อต้องเผชิญกับความเครียดนักศึกษาก็จะใช้วิธีตั้งใจเรียนมากขึ้นและขอคำแนะนำจากอาจารย์เพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจมากขึ้น จากการศึกษาี้สรุปได้ว่านักศึกษาแพทย์ทุกภาคการศึกษามีเจตคติด้านบวกต่อการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่

จากที่ได้กล่าวข้างต้นทำให้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึง เจตคติ ปฏิกริยาและรูปแบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อการเรียนการสอน ตลอดทั้งแนวทางการแก้ปัญหาในการเรียนปฏิบัติการวิชา กายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ ในมุมมองของนักศึกษาแพทย์ที่ เรียนวิชาดังกล่าว ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็น ข้อมูลพื้นฐานสำหรับสาขาวิชากายวิภาคศาสตร์ ภาควิชา วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช เพื่อจะได้นำไปพัฒนา และ จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเจตคติต่อการผ่าร่าง อาจารย์ใหญ่ ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ดังนั้นจึงกำหนดกลุ่ม วิจัยเป็นกลุ่มนักศึกษาที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ นักศึกษา แพทย์ ชั้นปรีคลินิก ชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 และเกณฑ์การคัดออก คือ นักศึกษาที่ไม่ยินยอมเข้าร่วมวิจัย

จำนวนอาสาสมัคร หรือขนาดตัวอย่าง

ขนาดของประชากรมีจำนวน 246 คน (โดยแบ่งเป็น นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 จำนวน 87 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 80 คน และ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 79 คน) ยอมรับให้เกิด ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ 5% ที่ระดับความ เชื่อมั่น 95% และสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการตาม สูตรของเครซีและมอร์แกน

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ ยอมรับได้

x_2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อ มั่น 95 % ($x_2 = 3.841$)

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจประชากร

ดังนั้นขนาดของกลุ่ม ตัวอย่าง คือ นักศึกษาแพทย์ชั้น ปรีคลินิก จำนวน 150 คน

การคัดเลือกประชากรใช้วิธีการสุ่มแบบมีวัตถุประสงค์ หรือการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเอง ลักษณะกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การวิจัย เพื่อให้ได้ลักษณะที่เฉพาะเจาะจงเหมาะสมกับ ปัญหาวิจัย ในการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษา แพทย์ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3

นิยามตัวแปร

ตัวแปรอิสระ คือ เพศ ระดับชั้นปีการศึกษา เกรดเฉลี่ย บุคคลในครอบครัวทำงานด้านการแพทย์ ประสบการณ์ การเข้าค่ายที่มีพบเห็นร่างอาจารย์ใหญ่

ตัวแปรตาม คือ

- ระดับความกังวลใจต่อการเรียนปฏิบัติการ กายวิภาคศาสตร์
- ระดับความรู้สึกในการเรียนวิชากายวิภาคศาสตร์ ของมนุษย์
- อาการแสดงที่เกิดขึ้นระหว่างเรียนวิชากายวิภาคศาสตร์ ของมนุษย์
- พฤติกรรมการปรับตัวเมื่อเผชิญกับปัญหาระหว่าง เรียนกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์
- รูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในปฏิบัติการ รายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ที่ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ J Snelling (2003) [3] ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ความรู้สึกของนักศึกษาแพทย์ต่อ รายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ ความกังวลใจของ นักศึกษาแพทย์ต่อรายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ อาการแสดงของนักศึกษาแพทย์ขณะเรียนปฏิบัติการ กายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ วิธีปรับตัวของนักศึกษาแพทย์ เมื่อเผชิญกับปัญหาระหว่างการเรียนการสอนปฏิบัติการ กายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ และเครื่องมือส่งผลการเรียน อย่างมีประสิทธิภาพในปฏิบัติการรายวิชากายวิภาคศาสตร์ ของมนุษย์ แบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับความรู้สึก

ความกังวลใจ และประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ส่งผลต่อการเรียนต่อรูปแบบการผ่าตัดอาจารย์ใหญ่ที่ใช้อู่ จะกำหนดให้เป็นการตอบแบบให้คะแนน ซึ่งแบ่งออกเป็น มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ส่วนอาการแสดงที่เกิดขึ้นของนักศึกษาขณะเรียนปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ และวิธีการปรับตัวของนักศึกษาแพทย์เมื่อเผชิญกับปัญหา ระหว่างการเรียนการสอนในปฏิบัติการรายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ จะเป็นการเลือกตอบในข้อที่ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดอาการหรือวิธีการปรับตัว ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

การวิเคราะห์สถิติ

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วนตามชนิดของข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ เกรดเฉลี่ยสะสม คะแนนความรู้สึกรู้สึก ความกังวลใจ และเครื่องมือที่ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษาต่อรูปแบบการผ่าตัดอาจารย์ใหญ่ในปัจจุบัน ทดสอบความสัมพันธ์ทางสถิติโดยใช้ Mann-Whitney U-test ในการเปรียบเทียบกลุ่มนักศึกษาเพศหญิงและเพศชาย Kruskal-Wallis test ในการเปรียบเทียบกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 กลุ่มนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.00-2.49, 2.50-2.99, 3.00-3.49 และ 3.50-4.00 โดยถือว่ามีความสำคัญทางสถิติเมื่อ ($p\text{-value} < 0.05$)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ชั้นปี เพศ บุคคลในครอบครัว ทำงานด้านการแพทย์ และเคยเข้าค่ายที่มีการพบเห็นร่าง

อาจารย์ใหญ่ นำเสนอโดยใช้คำร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลการวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตัวแปรชั้นปีการศึกษา เพศ เกรดเฉลี่ย แสดงเป็นตารางจำนวนและค่าร้อยละ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นนักศึกษาหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-3 ของคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช ปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 195 คน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา เพศ และ เกรดเฉลี่ย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 และชั้นปีที่ 3 จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 จำแนกตามเพศพบว่า เป็นเพศชาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 และเพศหญิง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 ดังแสดงตามตารางที่ 1 ปฏิกริยาการตอบสนองต่อการผ่าตัดอาจารย์ใหญ่มากที่สุดคือ อาการวิงเวียน ร้อยละ 18.82 และการจดจำภาพอาจารย์ใหญ่ ร้อยละ 12.16% (ตารางที่ 3) นักศึกษาใช้วิธีการปรับทัศนคติในแง่บวกในการปรับตัวเมื่อเผชิญกับความเครียดในการผ่าตัดอาจารย์ใหญ่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.07 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1:

จำนวนร้อยละของนักศึกษาแพทย์ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช จำแนกตามชั้นปีการศึกษา เพศ เกรดเฉลี่ย

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนนักศึกษา (คน)	คิดเป็น %
ชั้นปีการศึกษา		
ปีที่ 1	67	34.36
ปีที่ 2	74	38.97
ปีที่ 3	51	26.67
เพศ		
ชาย	93	47.69
หญิง	102	52.31

ตารางที่ 2:

วิธีการปรับตัวของนักศึกษาแพทย์เมื่อเผชิญกับปัญหาระหว่างการเรียนการสอนในปฏิบัติการรายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์

วิธีการปรับตัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปรับทัศนคติในแง่ดี	102	24.9%
ให้ความสนใจการเรียนเพิ่มขึ้น	89	21.7%
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น	85	20.7%
เข้าวัดหรือฟังหลักธรรมคำสอนของศาสนา	11	2.7%
สร้างความเคยชินกับอาจารย์ใหญ่	111	27.1%
มีความรู้สึกไม่ดีต่อรายวิชา	3	0.7%
ไม่ปรับตัว	9	2.2%

ตารางที่ 3:

อาการแสดงที่เกิดขึ้นของนักศึกษาแพทย์ขณะเรียนปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์

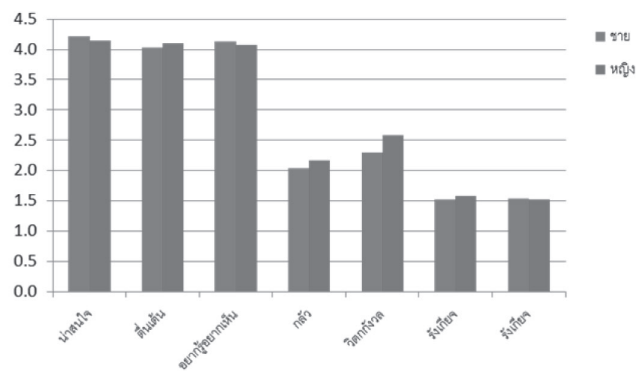
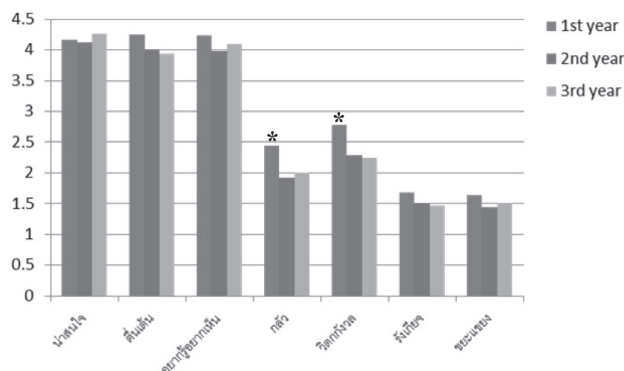
อาการแสดง	ชั้นปี						รวม	
	ชั้นปีที่ 1		ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป็นลม	2	1.9	4	4.4	1	1.6	7	2.7
วิงเวียน	20	18.5	15	16.7	13	21.3	48	18.8
ใจสั่น	7	6.5	0	0	1	1.6	8	3.1
เหงื่อออก	9	8.3	5	5.6	7	11.5	21	8.1
ไม่สบาย	2	1.9	3	3.3	3	4.9	8	3.1
สั่นกลัว	6	5.6	0	0	0	0	6	2.3
นอนไม่หลับ	3	2.8	2	2.2	0	0	5	1.9
ภาพติดตา	25	23.2	4	4.4	2	3.3	31	12.6
อยากออกจากห้องปฏิบัติการ	6	5.6	5	5.6	2	3.3	13	5
ไม่มีอาการ	28	26	52	57.8	32	52.5	112	43.2

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 2 คะแนนความรู้สึก ความกังวลใจ และเครื่องมือที่ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษา ต่อรูปแบบการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ในปัจจุบัน

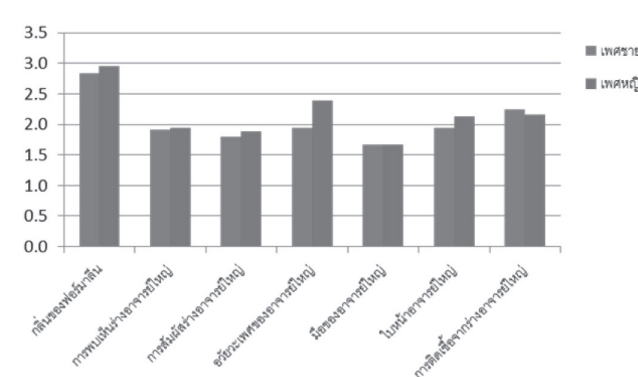
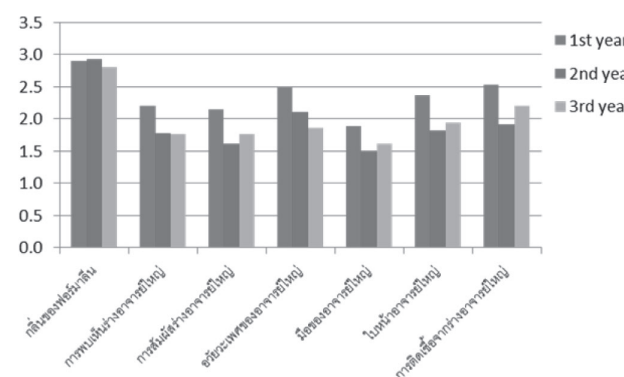
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ความรู้สึกรู้สึกของนักศึกษาแพทย์ต่อรายวิชา กายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติระหว่างชั้นปีของนักศึกษาแพทย์ โดยที่ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 มีความกลัวและกังวลใจต่อการผ่า ร่างอาจารย์ใหญ่มากกว่านักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 2 และ 3

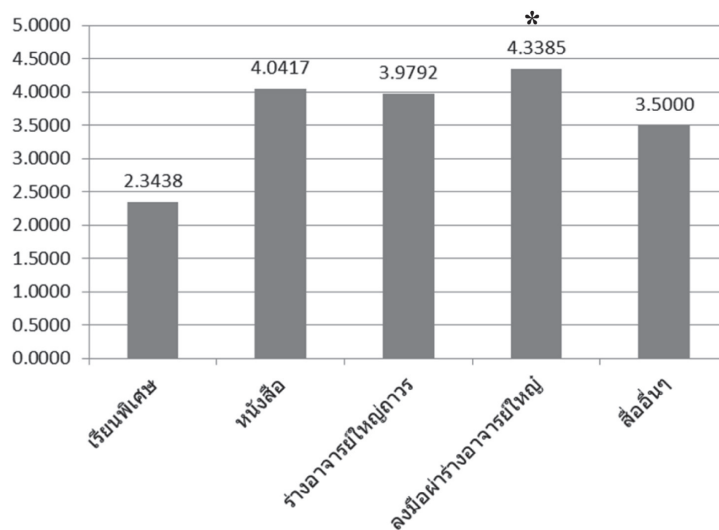
(รูปที่ 1) และยังพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างเพศของนักศึกษา โดยที่นักศึกษาเพศหญิงมีความ กังวลในการผ่าที่อวัยวะสืบพันธุ์มากกว่าเพศชาย (รูปที่ 2) และรูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ พบว่าการ ผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ (4.34 ± 0.79) มีประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่าหนังสือ (4.04 ± 0.89) ร่างอาจารย์ใหญ่ถาวร (3.98 ± 0.85) เรียนพิเศษ (2.34 ± 1.22) และสื่อการเรียนอื่นๆ (3.5 ± 0.97) ($p < 0.001$) (รูปที่ 3)

รูปที่ 1: แผนภูมิแท่งแสดงความรู้สึกของนักศึกษาแพทย์ต่อรายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์

รูปที่ 2: แผนภูมิแท่งแสดงความกังวลใจของนักศึกษาแพทย์ต่อการเรียนปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์

รูปที่ 3: แผนภูมิแท่งแสดงเครื่องมือที่ส่งผลต่อการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพในปฏิบัติการรายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาถึงเจตคติ พฤติกรรมและรูปแบบการเรียนที่มีผลต่อการเรียนการสอน ตลอดทั้งแนวทางการแก้ปัญหาในการเรียนปฏิบัติการวิชา กายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ ในมุมมองของนักศึกษาแพทย์ที่ เรียนวิชาดังกล่าว ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็น ข้อมูลพื้นฐานสำหรับสาขาวิชากายวิภาคศาสตร์ ภาควิชา วิทยาศาสตร์การแพทย์พื้นฐาน คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช เพื่อจะได้นำไปพัฒนา และ จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้มีนักศึกษาทั้ง 3 ชั้นปี เข้าร่วมทำ แบบสอบถามทั้งหมด 195 คน คิดเป็นร้อยละ 79.3 ของ นักศึกษาชั้นปรีคลินิกทั้งหมด ผลของการศึกษาครั้งนี้ในด้าน ของ ความรู้สึกของนักศึกษาแพทย์ต่อรายวิชากายวิภาคศาสตร์ ของมนุษย์ พบว่า นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่หนึ่ง มีความกลัวและ ความกังวลใจต่อการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่มากกว่า นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่สองและปีที่สามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ J snelling ในปี คศ 2003³ ทำการศึกษาในนักศึกษาแพทย์และนักศึกษาทันตแพทย์ชาว อังกฤษ และ Kevin C ในปี คศ 2009⁴ ทำการศึกษาใน นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 ชาวไอร์แลนด์ พบว่านักศึกษาในกลุ่มที่

ยังไม่ได้เรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่มากกว่าความกลัวและความกังวลใจ มากกว่านักศึกษาที่กำลังเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่และ นักศึกษาที่เรียนรายวิชานี้แล้ว Bartaineh ZM ในปี คศ. 2006⁶ ทำการศึกษาในนักศึกษาจอร์แดน พบว่า 28.5% ของ นักศึกษาทั้งหมดมีความรู้สึกกลัวที่รุนแรงต่อห้องเรียน ผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ จากผลการศึกษาครั้งนี้ทางผู้วิจัยพบว่า ก่อนที่นักศึกษาจะเริ่มการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ ควรจะมีการเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจ และสร้างความคุ้นเคยของ นักศึกษาแพทย์ก่อนการเรียน เพื่อลดปฏิกิริยาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ในด้านความกังวลใจของนักศึกษาแพทย์ต่อรายวิชา กายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ พบว่า นักศึกษาแพทย์เพศหญิง มีความกังวลใจในการเรียนกายวิภาคศาสตร์ในเรื่องกลืน การผ่าอวัยวะสืบพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ Snelling นักศึกษาแพทย์เพศหญิง มีความกังวลใจในการเรียน กายวิภาคศาสตร์ในเรื่องกลืน การผ่าอวัยวะสืบพันธุ์ ใบหน้าอาจารย์ใหญ่ และการติดเชื้อ มากกว่านักศึกษา แพทย์เพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Abay ในปี 2012⁶ ที่ทำการศึกษาในนักศึกษาแพทย์และนักศึกษา วิทยาศาสตร์สุขภาพ พบว่านักศึกษามีความกังวลในเรื่องกลืน และการระคายเคืองต่อดวงตา Bartaineh ZM พบว่า ร้อยละ 58% ของนักศึกษาแพทย์จอร์แดนมีความกังวลใจเรื่องกลืน

ฟอร์ม่าลิน และ ร้อยละ 50 กังวลใจเกี่ยวกับการติดเชื้อ จากปัญหาด้านความกังวลใจของนักศึกษา เราควรมีการเตรียมการให้ความรู้เรื่องการป้องกันการติดเชื้อ และการดูแลสุขภาพเมื่อต้องเผชิญกับการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ด้วยฟอร์ม่าลิน เพื่อลดความกังวลใจของนักศึกษาขณะเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่

อาการแสดงของนักศึกษาแพทย์ขณะเรียนปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ในการศึกษานี้พบว่า อาการแสดงของนักศึกษาขณะเรียนมากที่สุดคือ อาการวิงเวียน ร้อยละ 18.82 และการจดจำภาพอาจารย์ใหญ่ ร้อยละ 12.16 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า นักศึกษาแพทย์จอร์แดนมีอาการจดจำภาพอาจารย์ใหญ่ ร้อยละ 28.9⁷ นักศึกษาแพทย์อังกฤษ อาการส่วนใหญ่คือ เป็นลม ร้อยละ 28 และเวียนศีรษะร้อยละ 25³ นักศึกษาแพทย์โรมาเนียมีอาการจดจำภาพอาจารย์ใหญ่ร้อยละ 57⁸ และ Bataineh⁷ พบว่านักศึกษาแพทย์เทศหญิง มีการจดจำภาพอาจารย์ใหญ่และกลัวมากกว่านักศึกษาเพศชาย

วิธีปรับตัวของนักศึกษาแพทย์เมื่อเผชิญกับปัญหาระหว่างการเรียนการสอนปฏิบัติการกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ของนักศึกษาแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล พบว่า นักศึกษาใช้วิธีการปรับทัศนคติในแง่บวกในการปรับตัวเมื่อเผชิญกับความเครียดในการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27.07 รองลงมาคือ สร้างความเคยชินกับอาจารย์ใหญ่ และแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในนักศึกษาแพทย์จอร์แดน พบว่า 89.7% ของนักศึกษาแพทย์ใช้การปรับทัศนคติในแง่บวกเมื่อต้องเผชิญกับความเครียดขณะเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่⁷ ส่วนนักศึกษาแพทย์จอร์แดนเมื่อต้องเผชิญกับความเครียดขณะเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ มีวิธีการปรับตัว หันหน้าเข้าหาศาสนา อ่านพระคัมภีร์และสวดภาวนา⁷

ในด้านเครื่องมือส่งผลต่อการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพในปฏิบัติการรายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ จากผลการศึกษาในนักศึกษาแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล พบว่า การผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ (4.34 ± 0.79) มีประสิทธิภาพมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่า

ตำรา (4.04 ± 0.89) และร่างอาจารย์ใหญ่ถาวร (3.98 ± 0.85) ($p < 0.001$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Abay⁶ ในนักศึกษาแพทย์ชาวอังกฤษ รายงานว่า นักศึกษาแพทย์ประมาณ 99% มีความเห็นตรงกันว่า การผ่าร่างอาจารย์ใหญ่มีความสำคัญต่อการเรียนรายวิชากายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับนักศึกษาแพทย์จอร์แดนพบว่า นักศึกษาแพทย์มากกว่า 90% เห็นว่าการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่มีความจำเป็น และมากกว่า 95% ต้องการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่พร้อมกับมีอาจารย์ช่วยคุม จากการศึกษาครั้งนี้บ่งชี้ว่าการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่มิใช่เป็นที่ยอมรับในนักศึกษาแพทย์

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าการเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ยังได้รับความสำคัญในนักศึกษาแพทย์ แต่ต้องมีการเตรียมพร้อมทางด้านจิตใจ และให้ความรู้ในเรื่องการผ่าร่างอาจารย์ใหญ่ ก่อนการเข้าเรียนกายวิภาคศาสตร์ของมนุษย์ อีกทั้งบรรยากาศภายในห้องก็เป็นส่วนสำคัญต่อการเกิดความเครียดของนักศึกษาขณะเรียนผ่าร่างอาจารย์ใหญ่

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1-3 และทุนสนับสนุนจากโครงการทุนส่งเสริมวิจัยทางการแพทย์ คณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

เอกสารอ้างอิง

1. Newell L M. Follow the royal road: The case for dissection. Clin Anat. 1995; 8(2):124-127.
2. Abu-Hijleh MF, Hamdi NA, Moqattash ST, Harris PF, Heseltine GF. Attitudes and reactions of Arab medical students to the dissecting room. Clin Anat. 1997;10(4):272-278.
3. Snelling J, Sahai A, and Ellis H. Attitudes of medical and dental students to dissection. Clin Anat. 2003;16(2):165-172.

4. Cahill KC, and Ettarh RR. Attitudes to anatomy dissection in an Irish medical school. Clin Anat. 2009;22(3):386-391.
5. Jagua G A, and Urrego Mendoza DZ. ACTITUDES DE LOS ESTUDIANTES COLOMBIANOS DE MEDICINA HACIA LA PRÁCTICA DE LA DISECCIÓN EN ANATOMÍA Y SU RELACIÓN CON EL PUNTAJE EN LA ESCALA DE EMPATÍA MÉDICA DE JEFFERSON. Revista de la Facultad de Medicina, 2011;59: 281-307.
6. Abay M, Desalegn T. MEDICAL STUDENTS' ATTITUDINAL CHANGES TOWARDS CADAVER DISSECTION: A LONGITUDINAL STUDY. Ethiop J Health Sci. 2012; 22(1):51-58.
7. Ziad MB, Taghreed AH, Marwan F, Abu H. Attitudes and reactions of Jordanian medical students to the dissecting room. Surg Radiol Anat. 2006;28:416-421.
8. Bob MH, Pop CA, Mrmean MS, Suciu SM, Buzoianu AD. Ethical views, attitudes and reactions of Romanian medical students to the dissecting room. Rev Med Chir Med Nat. 2014;118 (4).
9. Izunya AM., Oaikhena GA., Nwaopara AO. Attitudes to Cadaver Dissection in a Nigerian Medical School. Asian J Med Sci.. 2010; 89-94